управлінське рішення чи потреби конкретного менеджера. Разом з тим з поширенням практики розвитку соціальної діяльності та соціальної відповідальності бізнесу зростає значення такої нефінансової звітності не лише для внутрішніх користувачів, а й інвесторів, кредиторів тощо. Зауважимо, що їх цікавить насамперед звітність з корпоративної чи соціальної відповідальності, а внутрішня звітність з додаткових соціальних витрат є джерелом інформації переважно для управлінців.

Як свідчать результати проведеного дослідження, сьогодні на українських підприємствах не існує спеціальних облікових форм, які б об'єднували в собі всі соціальні витрати. Тому, вважається за доцільне розробити таку форму внутрішнього звіту, яка б систематизувала і класифікувала всю необхідну інформацію про них. На нашу думку, у такому звіті, передусім, слід зазначати обсяг соціальних витрат за напрямами їх здійснення та джерела їх фінансування. Такий підхід дозволить одразу визначити розмір коштів, які підприємство спрямовує на соціальну діяльність, напрямки їх скорочення чи додаткового фінансування. Доповнення зазначеного звіту такими показниками, як підстава для здійснення витрат (заява, наказ, пункт колективного договору тощо), сформована господарська операцій (зміст, кореспонденція рахунків, сума) дозволить можливість контролю використання коштів, аналізу та плануванню.

Основними внутрішньо-розпорядчими документами аграрного підприємства, які регламентують здійснення та обліково-звітне відображення додаткових соціальних витрат, є статут та колективний договір підприємства; положення про фінансування додаткових соціальних витрат; наказ про облікову політику. Так, у статуті необхідно чітко визначити напрями використання прибутку, види й умови здійснення соціальних витрат, особливо додаткових соціальних витрат. У положенні про планування соціальних витрат, розробка якого передбачає складання бюджету соціальних витрат, слід відобразити обґрунтовані нормативи соціальних витрат за напрямками соціальної політики підприємства. У колективних договорах аграрних підприємств доцільно відображати механізм регулювання заробітної плати; можливість навчання, перенавчання, підвищення кваліфікації; екологічну безпеку і охорону здоров'я працівників на підприємстві; покращення умов праці; тривалість часу роботи та відпочинку; гарантії та пільги, зокрема щодо харчування, плати за дитячий садок та інші. Інформація аналітичного обліку соціальних витрат, первинні документи, облікові регістри та склад і зміст внутрішньої звітності підприємства є складовими наказу про облікову політику.

Отже, більшість додаткових соціальних витрат визначають на підприємстві у межах соціальної політики підприємства. Тому адміністрація підприємства має постійно оперувати інформацією щодо здійснення, обліку, контролю і внутрішньої соціальної звітності таких витрат для прийняття своєчасних і ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел: 1. *Чебан Ю. Ю.* Учет расходов социальной деятельности аграрных предприятий: теоретический аспект / Ю. Ю. Чебан, С. В. Сырцева // Journal LAssociation 1901 «SEPIKE». Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics. – Ausgabe 11. – S. 120–124. **2.** *Жиглей І. В.* Колективний договір на підприємстві: заходи організації обліку та оподаткування / І. В. Жиглей, К. В. Шиманська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 9. – С. 45–56.

УДК 657.1:657.37:005

Л. М. Пилипенко, д-р екон. наук, доцент, професор кафедри обліку та аналізу
Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

ФОРМАТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Ключові слова: *фінансова звітність, баланс, формат балансу, постіндустріальна економіка.*

Фінансова звітність є єдиним публічним формалізованим, стандартизованим та верифікованим інструментом інформаційного забезпечення широкого кола зацікавлених сторін про фінансово-майновий стан та результати діяльності суб'єктів ринку. Однак сучасний формат цієї звітності, особливо балансу, не спроможний повноцінно задовольнити інформаційні запити усіх груп зацікавлених сторін. До значних недоліків формату балансу та фінансової звітності корпорацій постіндустріального типу можна віднести:

– неможливість повноцінної репрезентації в балансі факторів нематеріального походження;

– проблему методологічного дуалізму в оцінюванні майна і капіталу, яка унеможливлює одночасне об'єктивне представлення у фінансовій звітності вартості активів та величини прибутку;

– істотні відмінності балансових оцінок вартостей корпорацій від їхніх ринкових капіталізацій та багато інших.

Вказані недоліки балансу та фінансової звітності обумовлені недосконалістю методології бухгалтерського обліку, її відставанням від реалій економічного розвитку. Зокрема, заборона визнання в бухгалтерському обліку (а отже й відображення у фінансовій звітності) нематеріальних об'єктів, створених власними силами суб'єкта господарювання, пов'язана з так званим принципом об'єктивації, який використовується в теорії й методології обліку ще з часів статичної балансової теорії Г. Сімона (понад 150 років). І хоча цей принцип забезпечує оберігання балансів корпорацій від «токсичних» активів, та в умовах постіндустріальної економіки саме нематеріальні (інформаційно-інтелектуальні) об'єкти найбільше генерують економічні вигоди для суб'єктів господарювання. Проблема відображення в балансі таких об'єктів як активів обумовлює відмінності в ринкових і балансових вартостях корпорацій, що найбільше проявляються у високотехнологічних компаній.

Аналіз означеної проблеми засвідчив неможливість її вирішення в межах існуючої методології бухгалтерського обліку, а потребує розроблення нової його парадигми. Обґрунтовано доцільність введення в концептуальну основу фінансової звітності, поряд з фінансовою та фізичною концепціями, ще й інтелектуальної концепції збереження капіталу. Реалізація цієї концепції передбачає відображення в балансі інтелектуальних активів (оцінка яких охоплює суму вартості трансформованих інших форм капіталу та додатково створеної вартості) та інтелектуального капіталу (оцінка якого репрезентує вартісний вимір синергетичного ефекту трансформації інших форм капіталу) (рис.).

БАЛАНС КОРПОРАЦІЇ	
Актив	**Пасив**
I. Необоротні активи	**I. Акціонерний капітал**
Інтелектуальні активи	Статутний (підписний) капітал
Основні засоби	Неоплачений капітал
Інвестиційна нерухомість	Вилучений капітал
Незавершені капітальні інвестиції	Додатковий капітал
Довготермінові біологічні активи	Резерви капіталу, в т.ч.
Довготермінові фінансові інвестиції	*- Резерв на моральний (технологічний) знос основного капіталу*
Довготермінова дебіторська заборгованість	Резервний капітал
Відтерміновані податкові активи	Прибутковий капітал
Інші необоротні активи	Інтелектуальний капітал
II. Оборотні активи	**II. Довготермінові зобов'язання і забезпечення**
Запаси	Відтерміновані податкові зобов'язання
Поточні біологічні активи	Довготермінові кредити банків
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	Інші довготермінові зобов'язання
Дебіторська заборгованість за розрахунками	Довготермінові забезпечення
Інша поточна дебіторська заборгованість	Цільове фінансування
Поточні фінансові інвестиції	
Гроші та їх еквіваленти	
Інші оборотні активи	
III. Витрати майбутніх періодів	**III. Поточні зобов'язання і забезпечення**
	Короткотермінові кредити банків
	Поточна кредиторська заборгованість
	Поточні забезпечення
	Доходи майбутніх періодів
	Інші поточні зобов'язання
Баланс	**Баланс**

Рис. Формат бухгалтерського балансу корпорацій в умовах постіндустріальної економіки

Джерело: [1, с. 226].

Методологічний дуалізм в оцінюванні майна і капіталу здебільшого спричинений побудовою бухгалтерської методології на базі компромісу статичної та динамічної балансових теорій. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є застосування в методології бухгалтерського обліку підходу відновної (репродуктивної) вартості при оцінюванні активів. Цей підхід, що притаманний органічній балансовій теорії, дає змогу не лише вирішити проблему методологічного дуалізму, але й забезпечити оберігання капіталу корпорацій від редукції внаслідок дії факторів фізичного і морального зносу. За результатами застосування підходу відновної вартості обґрунтовано доцільність формування на балансах корпорацій спеціального резерву – резерву на моральний (технологічний) знос основного капіталу, за рахунок якого і повинен списуватись моральний знос, що виник.

Запропонований формат бухгалтерського балансу корпорацій постіндустріального типу не лише дає змогу повніше задовольнити інформаційні запити їхніх стейкхолдерів, об'єктивніше відобразити капітал корпорацій та його реальну вартість, але й забезпечити його збереження від редукції внаслідок дії негативних факторів ринкової кон'юнктури чи інноваційно-технологічних тенденцій розвитку економіки.

Список використаних джерел: 1. *Пилипенко Л. М.* Розвиток концепцій побудови системи публічної звітності корпорацій в умовах постіндустріальної економіки : [монографія] / Л. М. Пилипенко. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 336 с.

УДК 657.6

Т. І. Єфіменко, канд. екон. наук, професор, професор кафедри обліку і аудиту
Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків, Україна

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ І ТАКСОНОМІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Ключові слова: *економічні ризики, якість фінансової звітності, таксономія фінансової звітності.*

Питання ідентифікації бухгалтерських ризиків та управління ними бере витоки з мети фінансової звітності. Інформація «про фінансовий стан, фінансові результати діяльності та грошові потоки суб'єкта господарювання корисною для широкого кола користувачів при прийнятті ними економічних рішень» [1]. Принцип «повного висвітлення» визначає, що «фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі» [1]. Питання впливу якості економічної інформації та зокрема якості фінансової звітності, на якість прийняття рішень заявлено як ключовий чинник у багатьох нормативних документах і Міністерства фінансів України [2], і Ради з Міжнародних стандартів фінансової звітності [3]. А от щодо ризиків викривлення інформації, то чітких ознак для таких не передбачено [4; 5].

Дискусійними питанням залишається визначення межі відповідальності, яка відділяє заходи щодо забезпечення якості бухгалтерського обліку і фінансової звітності, від процесів прийняття «на основі звітності» управлінських рішень та їх подальшої реалізації.

Економічні ризики організацій, що мають за мету діяльності отримати прибуток, науковці [6; 7] пропонують ідентифікувати за видами діяльності. Зокрема: операційні, інвестиційні і фінансові.

Сучасний формат фінансової звітності не містить прямих вказівок на наявні економічних ризиків [8; 9] – це робить її обмеженою і знижує її цінність для прийняття рішень. Один із засобів підвищення достовірності фінансової звітності – це подання відомостей про бухгалтерські ризики за зрозумілою систематизацією. Нова редакція Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 5 жовтня 2017 року, що відповідає Директиві ЄС №2013/34/ЄС від 26 червня 2013 року [10], впроваджує таксономію фінансової звітності, у межах якої систематизуються і подаються в електронному вигляді показники, які підлягають розкриттю. Отже, запроваджується електронне, формалізоване подання звітності, яке, крім іншого, може бути використано для системного подання даних щодо ризиків у систематизова-